

Södertälje kommun

Revisorerna

Revisionskrivelse

2020-11-05

Till: Kommunstyrelsen
För kännedom: Kommunfullmäktige

Revisionsrapport nr 6/2020 – Granskning av kommunens hållbarhetsarbete och Agenda 2030

På vårt uppdrag har EY granskat kommunens hållbarhetsarbete och Agenda 2030. Granskningen syftar till att ge revisorerna underlag för att bedöma huruvida kommunen har ändamålsenliga och effektiva processer för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030.

Den sammantagna bedömningen är att kommunstyrelsen och dess hållbarhetsutskott samt berörda nämnder, i huvudsak, har tillräckliga strukturer och förutsättningar för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030.

Det finns däremot ett behov av att utveckla en samordnad uppföljning av styrdokumenterna som rör social hållbarhet.

Vi instämmer i de rekommendationer som föreslås i revisionsrapporten.

Svar från kommunstyrelsen önskas senast 2021-02-01.

För revisorerna i Södertälje kommun

Christer Björk

Elisabet Komheden

Bilaga: Revisionsrapport nr 6/2020 – Granskning av kommunens hållbarhetsarbete och Agenda 2030

Revisionsrapport 2020:6

Genomförd på uppdrag av revisorerna i Södertälje kommun

augusti - oktober 2020

Granskning av kommunens hållbarhetsarbete och Agenda 2030

Södertälje kommun

EY

Building a better
working world

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Inledning	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Syfte.....	2
1.3 Revisionsfrågor	2
1.4 Ansvarig nämnd	3
1.5 Genomförande	3
1.6 Avgränsning och definition	3
1.7 Revisionskriterier.....	4
2 Södertälje kommuns styrning av hållbarhetsområdet	8
2.1 Roll- och ansvarsfördelning	8
2.2 Hållbarhetsmål och kommunens styrning	9
2.3 Samverkansfora	10
2.4 Bedömning	11
3 Analyser och aktiviteter inom hållbarhetsområdet	11
3.1 Analyser	11
3.2 Åtgärder och aktiviteter	13
3.3 Bedömning	15
4 Uppföljning och rapportering	17
4.1 Kommunövergripande uppföljning och åiterrapportering	17
4.2 Utbildningsnämnden.....	19
4.3 Tekniska nämnden.....	19
4.4 Bedömning	20
5 Sammanfattande bedömning	21
5.1 Svar på revisionsfrågorna	21
5.2 Sammantagen bedömning	22
Källförteckning.....	24

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av kommunens hållbarhetsarbete och Agenda 2030. Syftet med granskningen är att bedöma huruvida kommunen har ändamålsenliga och effektiva processer för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030. Vi bedömer att kommunstyrelsen och granskade nämnder, i huvudsak, har tillräckliga strukturer och förutsättningar för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030.

Det finns en tydlig ansvarsfördelning för hållbarhetsområdet. Vi ser positivt på att kommunen har ett aktivt hållbarhetsutskott. Hur kommunen ska arbeta med hållbarhet är delvis formulerat i mål- och budget 2020–2022. De samlade ambitionerna för miljö- och klimatområdet finns i huvudsak beskrivna i miljö- och klimatprogrammet. Det pågår ett arbete för att ta fram en ny folkhälsostrategi för 2021–2024, vilken delvis avser samla mål- och ambitioner för det sociala hållbarhetsområdet, med en tydligare koppling till Agenda 2030.

Kommunen har ett större antal styrdokument kopplade till klimat- och miljöområdet. Vi bedömer att kommunen har tydliggjort mål och ambitioner för miljö- och klimatfrågor på ett tydligare sätt än för social hållbarhet.

Vi bedömer vidare att det finns ett behov av översyn för att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.

Det finns förutsättningar som försvårar kommunens arbete med att uppnå flera nationella mål, bland annat vad gäller luftkvaliteten. Vi bedömer däremot att det genomförs åtgärder som säkerställer ett tillräckligt arbete med ambition om att uppnå fullmäktiges mål, såväl som mål inom ramen för de olika styrdokumentet. I mål och budget 2020 avsattes 500 tkr till kommunstyrelsen för att stärka kommunens klimatarbete under 2020. Hållbarhetsutskottet beslutade den 5 mars 2020 om inriktningsmedel för förstärkt klimatarbete under 2020. Därutöver framgår av miljöbokslut 2019 att det, överlag, är en förbättring av andelen mål som till fullo uppfyller målnivåerna i jämförelse med miljöbokslut 2018. Samtliga granskade styrelser och nämnder behöver dock fortsätta arbetet med att genomföra samtliga aktiviteter.

Det finns ett behov av att utveckla en samordnad uppföljning av styrdokumentet som rör social hållbarhet. Detta för att kommunen ska kunna anpassa åtgärder och aktiviteter även inom det sociala hållbarhetsområdet och de globala målen efter en aktuell omvärldsanalys.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen:

- ▶ Genomför en översyn av styrdokumentet inom hållbarhetsområdet med syfte att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.
- ▶ Systematiserar och utvecklar en mer samordnad uppföljning av styrdokumentet inom det sociala hållbarhetsområdet.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen, tekniska nämnden och utbildningsnämnden:

- ▶ Fortsätter arbetet med att genomföra samtliga aktiviteter i mål- och budget rörande hållbarhetsområdet.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Genom Agenda 2030¹ har världens länder fram till 2030 bland annat åtagit sig att utrota fattigdom och hunger, bekämpa ojämlikheter, bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, förverkliga de mänskliga rättigheterna, främja jämställdhet samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Sedan 2002 anger även regeringsformen (1 kap. 2 §) att det allmänna, och därmed alla kommuner, ska främja en hållbar utveckling² som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Kommunernas arbete är väsentligt för att uppnå de övergripande hållbarhetsmålen.

Hållbarhetsrelaterade faktorer spelar en allt större och mer väsentlig roll inom den kommunala sektors olika verksamhetsområden. Det finns också lagar och nationella mål som i stor utsträckning överensstämmer med ambitionerna i Agenda 2030. Detta gör att kommunens hållbarhetsarbete är av väsentlighet för kommunens revisorer att granska.

Södertälje kommuns hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030. Enlig fullmäktiges *Mål och budget 2020–2022* ska arbetet med Agenda 2030 genomsyra alla kommunens verksamheter. För att uppnå detta har fullmäktige tagit fram åtta övergripande mål.

1.2 Syfte

Granskningen syftar till att bedöma huruvida kommunens nämnder och styrelser har ändamålsenliga och effektiva processer för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030.

1.3 Revisionsfrågor

Övergripande revisionsfråga:

- ▶ Hur använder sig styrelser och nämnder av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete och integrera hållbar utveckling i sin kärnverksamhet?

För att besvara den övergripande revisionsfrågan tillämpas följande delfrågor:

- ▶ Vilken roll- och ansvarsfördelning finns med avseende på kommunens hållbarhetsarbete?
- ▶ Vilka analyser har gjorts för att identifiera specifika områden kommunen samt styrelser och nämnder behöver arbeta med för att uppfylla agenda 2030?
 - Vilka specifika hållbarhetsrelaterade risker finns identifierade i respektive styrelse/nämnd?
- ▶ Har styrelse och nämnder gjort värdering och prioritering av vilka områden som är mest väsentliga utifrån lokala förutsättningar?

¹ FN:s generalförsamling antog i september 2015 resolutionen "Transforming Our World – The 2030 Agenda for Sustainable Development". Den har kommit att kallas Agenda 2030.

² Begreppet hållbar utveckling kan delas upp i tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

- ▶ Har kommunstyrelsen och nämnderna säkerställt tillräckliga åtgärder/aktiviteter för att uppnå målen?
- ▶ Följs måluppfyllelsen och genomförda åtgärder/aktiviteter upp av kommunstyrelsen sammantaget och vidtas åtgärder utifrån resultaten?

1.4 Ansvarig nämnd

Granskning sker av kommunens övergripande styrning av hållbarhetsområde inom ramen för kommunstyrelsens samordningsansvar och uppsiktsplikt. Granskningen omfattar också tekniska nämnden och utbildningsnämnden.

1.5 Genomförande

Granskningen genomförs med stöd av intervjuer samt genomgång av relevanta dokument. Intervjuer har genomförts med relevanta medarbetare inom den politiska nivån och den förvaltningsstrategiska nivån (se källförteckning). Jämförelser har även gjorts med relevanta nyckeltal i kommun- och landstingsdatabasen (KOLADA) avseende agenda 2030.

Utöver vår interna kvalitetssäkring är rapporten sakgranskad av intervjuade vilket innebär att de fakta som rapporten hänvisar till är kvalitetssäkrade av de som granskats. Slutsatserna och revisionsbedömningarna ansvarar EY för.

1.6 Avgränsning och definition

Hållbarhet brukar ofta delas in i tre delar, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Tanken med denna uppdelning uppges vara att lösningen på miljöproblematiken aldrig kan fungera om inte ekonomiska och sociala villkor blir acceptabla. Förhållandena hänger alltså ihop och är beroende av varandra.³

Brundtland-kommissionen definierade och konkretiserade begreppet på uppdrag av FN 1987. "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov".⁴ Begreppet konkretiseras i tre delar:

- ▶ Social hållbarhet – tar sin grund i de mänskliga rättigheterna och berör till exempel hälsa, trygghet (trygga och trivsamma stadsdelar), utbildning, rättvisa, inflytande och demokrati.
- ▶ Ekologisk hållbarhet – handlar om jordens ekosystem och att långsiktigt behålla dess önskade funktioner, till exempel produktion av mat och energi, tillhandahållande av rent vatten, klimatreglering och rekreation. I Sverige har riksdagen beslutat att arbetet mot ekologisk hållbarhet ska vägledas av det så kallade miljömålssystemet som består av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och tjugofyra etappmål.
- ▶ Ekonomisk hållbarhet - innebörden av ekonomisk hållbarhet uttolkades ursprungligen som att ekonomisk utveckling är ett medel för att uppnå ekologisk och social hållbarhet utan att påverka dem negativt. Idag förs ett bredare resonemang där "grön

³ Olsson, Sören (2012). *Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv*

⁴ Brundtland, Gro Harlem. (1987) *Report of the World Commission on environment and development: "our common future"*. United Nations.

tillväxt” och ”grön ekonomi” är nyckelbegrepp. Grön tillväxt handlar om satsningar på till exempel miljöteknik.

I Södertälje kommuns mål- och budget 2020–2022 är det uttryckt att ”Den ekologiska hållbarheten utgör en ram för de två andra hållbarhetsdimensionerna då jordens ekosystem skapar förutsättningar för social och ekonomisk hållbarhet”.

Vår granskning kommer att ta utgångspunkt i dessa delar samt de globala mål som framgår av Agenda 2030. Vad gäller begreppet om ekonomisk hållbarhet kommer vi i denna granskning avgränsa oss till att fokusera på om kommunen har avsatt medel för hållbarhetsrelaterade åtgärder som även säkerställer en ekonomisk hållbarhet. Det kan exempelvis handla om att medel har allokerats för hållbarhetsrelaterade åtgärder. Satsningar av denna karaktär förutsätts vara ett krav för att möjliggöra uppfyllnad av hållbarhetsmål och ambitioner. Vi kommer vidare att granska huruvida allokerade medel har använts så som planerat, genom att granska huruvida kommunen har säkerställt en tillräcklig uppföljning.

1.7 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar.

- ▶ FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030, Sveriges nationella miljömål
- ▶ Kommunallagen
- ▶ Tillämplig lagstiftning inom hållbarhetsområdet, bl.a. miljöbalken
- ▶ Av fullmäktige beslutade styrdokument, delvis beskrivna nedan:

1.7.1 Mål och budget

Av *Mål och budget 2020–2022* framgår att kommunen ska bedriva ett strategiskt miljöarbete utifrån Miljö- och klimatprogrammet där alla kommunens verksamheter ska vara delaktiga i att minska koldioxidutsläppen och att kommunen ska utveckla samarbetet med företag och andra aktörer för att nå de uppsatta målen med bäring på hållbarhet. I mål och budget 2020, beslutade kommunfullmäktige även om att avsätta 500 tkr till kommunstyrelsen för att stärka kommunens klimatarbete under 2020.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att:

- ▶ Ge näringslivet förutsättningar att utvecklas genom att möjliggöra företagsmark i attraktiva lägen och utveckla kvaliteten på kommunens service,
- ▶ Utveckla det strategiska miljö- och klimatarbetet i kommunen. Utgångspunkt är FN:s globala hållbarhetsmål, Sveriges nationella miljömål och kommunens planer och riktlinjer på området,
- ▶ Säkerställa en bra och effektiv organisation kring arbetet med demokrati, jämställdhet, integration och trygghet/säkerhet.

Utbildningsnämnden ska:

- ▶ Arbeta för att förskolan och skolan ska stärka barnens och elevernas självkänsla, ge dem framtidstro och en trygg miljö.

Tekniska nämnden ska:

- ▶ Fortsätta arbetet med att skapa attraktiva och välkomnande mötesplatser utomhus som innefattar ekosystemtjänster,
- ▶ Prioritera arbetet med att förhindra och förebygga nedskräpning och avfallsdumpning,

- ▶ Arbeta för långsiktigt hållbar markanvändning,
- ▶ Fortsätta genomförandet av cykelplanen.

Fullmäktiges åtta mål tar sin utgångspunkt i en ambition om en hållbar utveckling och har en tydlig koppling till Agenda 2030.

MÅLOMRÅDE	KF-MÅL
KUNSKAPSKOMMUNEN SÖDERTÄLJE	1. Resultaten i förskolan, skolan och vuxenutbildningen ska förbättras.
SÖDERTÄLJES MEDBORGARE OCH VÄLFÄRD – SOCIAL HÅLLBARHET	2. Medborgarna har inflytande och är delaktiga. 3. Medborgarna har goda livsvillkor. 4. Medborgarna får en god service och hög tillgänglighet.
ATTRAKTIVA SÖDERTÄLJE	5. Södertälje är en attraktiv kommun att bo i, att driva företag i och ger en plats som attraherar studenter och besökare.
EKOLOGISK HÅLLBARA SÖDERTÄLJE	6. Södertälje kommun minskar sina utsläpp och sin miljöbelastning och ger förutsättningar till medborgare och företag att kunna leva hållbart.
GOD EKONOMI OCH EFFEKTIV ORGANISATION	7. Södertälje kommun har en god ekonomisk hushållning.
ATTRAKTIV ARBETSGIVARE	8. Södertälje kommun kan rekrytera och behålla medarbetare med kompetens.

Kommunfullmäktige har beslutat om målnivåer för målområde ”god ekonomisk hushållning” och ”attraktiv arbetsgivare”

I Mål och budget 2020–2022 framgår att alla av kommunens verksamheter ska välja miljövänliga produkter och material, verka för energieffektivisering samt uppnå målet om en fossilbränslefri kommun. Klimatanpassning och värdet av ekosystemtjänster⁵ ska beaktas i samhällsplaneringen, likaså en välutvecklad grönstruktur i hela kommunen i syfte att stärka ekosystemtjänster såsom renare luft, minskad risk för översvämningar och buller. Vidare har kommunen en målsättning att kraftigt öka resandet med cykel- och kollektivtrafik.

Enligt Mål och budget 2020–2022 ska en långsiktig ekonomisk hållbarhet råda i hela kommunkoncernen, där varje generation ska bära sina egna kostnader. En god ekonomisk hushållning ska eftersträvas både i ett kortare och ett längre perspektiv.

Att minska segregationens utbredning genom samhällsplanering lyfts fram som en viktig del för att stärka den sociala hållbarheten. Kvalitet i välfärden, insatser för kultur, idrott och demokrati lyfts fram som viktiga beståndsdelar för att hålla ihop den sociala hållbarheten.

⁵ Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, dvs. upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är ”gratis”. Exempel på ekosystemtjänster är: pollinering, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker samt grönytor för rekreation.

1.7.2 Översiktsplan

Enligt Plan- och bygglagen ska alla Sveriges kommuner ha en översiktsplan. I kommunens *Översiktsplan 2013–2030 "Framtid Södertälje"* framgår hur kommunen, i den fysiska planeringen, avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Planen antogs av fullmäktige den 28 oktober 2013. Syftet med översiktsplanen är att ge en inriktning för kommunens samlade arbete för att möta ett antal utmaningar som är av särskild betydelse för Södertäljes framtid. Av planen framgår att man har åtagit sig att arbeta mot en långsiktigt hållbar utveckling i enlighet med särskilda hållbarhetskriterier.

1.7.3 Miljö- och klimatprogrammet

Kommunens *Miljö- och klimatprogram 2018–2021* är "ett strategiskt övergripande måldokument som är kopplat till flera av Södertälje kommuns övriga styrande och vägledande dokument samt till ett flertal planer och strategier". Varje nämnd och bolag ansvarar för sitt miljö- och klimatarbete, där programmet ska fungera som ett stöd och underlag för verksamheternas eget miljöarbete.

Kommunen har delat in de nationellt antagna miljömålen i fyra prioriterade områden. Delområdena är uppdelade i ytterligare delmål som i detalj beskriver vilka åtgärder kommunen ska vidta för att uppnå de antagna miljömålen. De fyra prioriterade områdena är:

1. Mark och vatten
2. Klimat och energi
3. Bebyggelse och transporter
4. Konsumtion och beteende

För delmålet *Mark och vatten* framgår att en något sämre status på ytvattenförekomster i kommunen dels ska åtgärdas med en ny vattenplan⁶, ett åtgärdsprogram för alla avrinningsområden i kommunen samt att genomföra åtgärderna som fastställts av vattenmyndigheten i åtgärdsprogrammet 2016–2021. Enligt Miljö- och klimatprogrammet saknar kommunen en strategi, kartläggning eller uttalad gemensam syn på arbetet med ekosystemtjänster. För att kunna nå detta mål ska det bland annat ske en kommunövergripande kartläggning över ekosystemtjänster⁷, en integrering av ekosystemtjänsterna i berörda planer, program och beslutsunderlag samt en uppföljning av hur ekosystemtjänsterna beaktas.

De två övergripande målen för delområdet är att kommunen ska bli en fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2030 samt en fossilbränslefri och energieffektiv kommunal organisation 2020. Kommunens nettoutsläpp av växthusgaser ska år 2020 ha minskat med totalt 15 procent och år 2030 minskat med 100 procent. Detta ska bland annat genomföras genom ökad elproduktion från sol, energieffektivisering samt eldriven kollektivtrafik.

Den kommunala organisationen ska bland annat:

- ▶ fasa ut fossila bränslen i den egna fordonsparken,
- ▶ öka andelen elfordon i kommunorganisationer,

⁶ Kommunens *Vattenplan* antogs i november 2018.

⁷ En *Pollineringsplan* för 2020–2022 antogs av kommunstyrelsen den 3 april 2020.

- ▶ ställa krav på förnyelsebara bränslen och energieffektivitet vid upphandling av externa transporter,
- ▶ energieffektivisera organisationen med minst 10 %,
- ▶ minimera energianvändningen i nybyggda kommunalt ägda fastigheter.

Inom området *Bebyggelse och transporter* behandlas: begränsad klimatpåverkan, giffri miljö och skyddande ozonskikt. Inom ramen för delmålet framgår att kommunen ska verka för fler bussförbindelser under pendlingstid, fler pendelparkeringar och cykelparkeringar. Cykelplanen⁸ ska genomföras. Kommunen ska utveckla en elhybridbuss i samarbete med Scania, KTH och Vattenfall samt utveckla och investera i elinfrastruktur och förnyelsebara drivmedel.⁹ För att förbättra luften i kommunen ska bland annat tung trafik minska i centrala delarna av staden (se 3.1.2.).

Inom området *Konsumtion och beteende* inkorporeras aspekter som en giffri miljö och ett rikt odlingslandskap. För att minska användningen av skadliga kemikalier har en kemikalieplan antagits i november 2018.¹⁰ Kommunens avfallsarbete styrs och följs upp genom kommunens avfallsplan. Andelen miljömärkta varor och tjänster ska öka och följas upp genom miljökrav vid upphandlingar. Överlag ska kunskapen och medvetenheten om miljöfrågor, hållbar konsumtion samt värdet av biologisk mångfald och ekosystem öka genom främst utbildning men också genom evenemang med fokus på miljöfrågor och hållbar utveckling.

1.7.4 Övriga program

Därutöver finns även ytterligare styrdokument med bäring på hållbarhetsområdet. Bland annat *Avfallsplan 2015-2020* (fastställt av fullmäktige den 2 februari 2015), *Skogspolicy* (antagen av fullmäktige den 5 november 2018), *Kemikalieplan 2019-2021* och *Mångfaldspolicy* (antogs av fullmäktige i maj 2008).

⁸ Kommunens *Cykelplan 2019* antogs i december 2019.

⁹ En elhybridbuss togs i bruk under 2017.

¹⁰ Kommunens *Kemikalieplan 2019–2021* antogs av fullmäktige den 26 november 2018.

2 Södertälje kommuns styrning av hållbarhetsområdet

2.1 Roll- och ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för koncernens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsens övergripande uppgifter är att leda och samordna förvaltningen av kommunens ansvarsområden och ha uppsikt över nämndernas och bolagens verksamheter. Av *Verksamhetsplan 2020* framgår att kommunstyrelsen även har ansvaret för att "de kommunövergripande frågorna jämställdhet, demokrati, mångfald, folkhälsa, barns villkor och miljöfrågor beaktas på alla nivåer i kommunen".

Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott har till uppgift att följa, bereda och ta initiativ i övergripande och strategiska hållbarhetsfrågor. Utskottet har det övergripande ansvaret för uppföljning och genomförande av klimatstrategi, energiplan, miljöbokslut och övriga övergripande dokument inom hållbarhetsperspektivet.

Miljönämnden har ett särskilt ansvar för miljö- och hälsoskyddsfrågor och utför den lagstadgade tillsynen. Miljönämnden ansvarar även för delar av den ekologiska hållbarheten kopplat till förvaltning av kommunens skogar, skyddad natur och samordning av vattenförvaltning samt naturskolan. Områden som är viktiga för biologisk mångfald, friluftsliv och rekreation och för den sociala hållbarheten. Kommunens miljöchef ansvarar bland annat för kommunens vattenplan, VA-plan och dagvattenplan. Tekniska nämnden ansvarar för exploatering, miljöfrågor kopplat till trafiken samt våghållning. Samhällsbyggnadskontoret, miljökontoret och Telge samarbetar kring kommunens vattenplan, VA-plan och dagvattenplan

Utbildningsnämnden ansvarar för att fullgöra kommunens uppgifter enligt skollagen, vilken utgör en kärna för kommunens arbete med social hållbarhet. Av reglementet framgår även att nämnden ansvarar för att fördjupa ungdomsdemokratien. Kostenheten, under utbildningsnämnden, arbetar även med ekologisk och säsongsanpassad mat i skolans verksamheter.

Kommunstyrelsens kontor stödjer kommunstyrelsen och utskottet i uppdraget att leda och samordna den kommunala verksamheten. Kontoret ansvarar för uppföljning, analys och kontroll i syfte att säkra verkställandet av fullmäktiges beslut. Kontoret har även ett särskilt ansvar för demokrati- och mångfaldsfrågor.

Enheten för utredning och hållbarhet hanterar i stort de frågor som berör hållbarhetsområdet. Enhetens två miljöstrategier samordnar även arbetet med att ta fram kommunens miljö- och klimatprogram samt kommunens miljöbokslut. Därutöver finns sju medarbetare (sex utredare och en statistiker) inom enheten, som delvis arbetar med frågor rörande sociala hållbarhetsfrågor, så som demokrati, folkhälsa och inkludering. Utredarna arbetar med frågor som sträcker sig över flera kontor.

Vi har även noterat att det inom bolagskoncernen finns en stödfunktion för miljö som bl.a. ansvarar för att samla in och rapportera data till miljöbokslutet.

2.1.1 Bolagskoncernen

Bolagskoncernen har ingen specifik funktion med samordnande ansvar för koncernens hållbarhetsarbete. Hållbarhetens tre delar finns fördelat enligt nedan:

Område	Styrning	Efterlevnad
Ekologisk hållbarhet	Koncernstaben	Stab Kvalitet och miljö miljöansvariga på TF, TB, TH, TÅ, SH
Social hållbarhet och arbetsmiljö	Koncernstab HR	Stab Kvalitet och miljö HR, Alla chefer och Skyddsombud
Ekonomi	Ekonomistab/koncernekonomi Koncernstab	Stab Redovisning Controller, ekonomichef, affärsstödschef (samtliga bolag har någon funktion)

2.2 Hållbarhetsmål och kommunens styrning

Södertälje kommun bedriver ett hållbarhetsarbete både i kommunövergripande frågor och inom områden där kommunkoncernens verksamhet har en betydande påverkan. Väsentliga långsiktiga ambitioner samt mål beskrivs i ett antal styrdokument såsom mål- och budget, översiktsplan, kommunens miljö- och klimatprogram samt mångfaldspolicy. Ett folkhälsoprogram fanns gällande mellan 2015–2018. Kommunen håller på att arbeta fram ett nytt folkhälsoprogram (se 2.2.1).

Nämnderna ska förhålla sig till kommunfullmäktiges mål i sina verksamhetsplaner och konkretiserar målen utifrån det samhällsuppdrag och de målgrupper nämnden ansvarar för. För att följa upp målen finns fastställda indikatorer. I mål- och budget finns målnivåer för två målområden, *God ekonomisk hushållning och effektiv organisation* samt *Attraktiv arbetsgivare*. I undantagsfall får nämnden fastställa egna nyckeltal.

Det framgår att kommunen har en större antal styrdokument beslutade av styrelse eller nämnd kopplad till klimat- och miljöområdet. Dessa är bland annat odlingsstrategi, Vattenplan, VA-plan och Pollineringsplan. Se bild nedan.

Figur från Tekniska nämndens verksamhetsplan för 2020

Vad gäller bolagskoncernen har bland annat Telge Bostäder tagit fram en hållbarhetsstrategi med utgångspunkt i kommunens klimat- och miljöprogram, odlingsstrategi och kemikalieplan.

Miljö- och klimatfrågor beskrivs som ett område där kommunen har tydliggjort mål och ambitioner på ett tydligare sätt än för social hållbarhet. Vad gäller den sociala hållbarheten uppges det att kommunen först de senare åren har fått anledning att lyfta frågorna mer strategiskt. Enheten för utredning och hållbarhet fick i juni 2019 ett tilläggsuppdrag av hållbarhetsutskottet att ”inom ramen för folkhälsoprogrammet, se över möjligheten att införa en sammanhållen uppföljning av kommunens arbete med social hållbarhet.”

På en kommunövergripande nivå fattades ett inriktningsbeslut vid kommunstyrelsens sammanträde den 31 januari 2020 gällande kommunens demokratiarbete. Ett nytt förslag till dokument för kommunens demokratiarbete ska presenteras första kvartalet 2021.

2.2.1 Folkhälsoprogrammet

Kommunen hade ett folkhälsoprogram för perioden 2015–2018. Syftet med programmet var att föreslå aktiviteter för att nå folkhälsopolicyns sex målområden *Goda livsvillkor*, *Hälsosamma levnadsvillkor*, *God miljö*, *Goda arbetsförhållanden*, *Psykisk hälsa* och *Samverkan kring folkhälsan*. Arbetet följdes upp årligen av respektive nämnd. De tre insatser som bedömdes få särskilt hög prioritet var:

- ▶ Generellt föräldrastödsprogram
- ▶ Mottagningscenter för nyanlända barn
- ▶ Samordnare för folkhälsoområdet.

Det pågår ett arbete för att ta fram en ny folkhälsostrategi för 2021–2024, vilken ämnar ersätta folkhälsoprogrammet. Enheten för utredning och hållbarhet, kommunstyrelsens kontor, har ansvarat för att revidera kommunens folkhälsoprogram 2015–2018. Enligt intervjuade såg kommunen ett behov av att tydliggöra kopplingen till Agenda 2030. Hållbarhetsutskottet beslutade 2020-05-12 att förslaget till folkhälsostrategi 2021–2024 ska på remiss till tillberörda nämnder, bolag och råd¹¹. Efter remissperioden kommer strategin att beslutas av hållbarhetsutskottet, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Enligt uppgift beräknas strategin läggas fram för beslut i kommunfullmäktige under senhöst 2020.

2.3 Samverkansfora

Intervjuade uppger att det inte finns några särskilda strategiska nätverk för hållbarhetsfrågor inom kommunen. Samtliga intervjuade uppger däremot att det finns en god dialog och samverkan mellan berörda parter inom ramen för de områden som berör den ekologiska och sociala hållbarheten. Enligt uppgift skapas styrgrupper och arbetsgrupper vid behov. En stor del av samverkan sker bland annat inom ramen för de olika programmen. Relevanta bolag inom kommunkoncernen involveras i arbetsgrupper för enskilda planer, bland annat VA-plan och dagvattenplan.

¹¹ Bland annat omsorgsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, utbildningsnämnden, Telge bostäder och Telge fastigheter.

2.4 Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen och berörda nämnder, i huvudsak, har tillräckliga strukturer och förutsättningar för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030. Det finns en tydlig ansvarsfördelning för hållbarhetsområdet. Vi ser positivt på att kommunen har ett aktivt hållbarhetsutskott.

Vi bedömer däremot att det finns ett behov av översyn för att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.

3 Analyser och aktiviteter inom hållbarhetsområdet

3.1 Analyser

Utöver mål- och budgetprocessen genomförs analyser inom ramen för de olika programmen. Inom ramen för framtagandet av ett nytt folkhälsoprogram har enheten för utredning och hållbarhet genomfört ett analysarbete. Analys och uppföljning sker även årligen inom ramen för miljö- och klimatprogrammet med miljöbokslut utifrån Agenda 2030. Risker kopplade till klimat bedöms även inom arbetet med handlingsplanen för klimatanpassning. Inom ramen för framtagandet av ett nytt folkhälsoprogram har enheten för utredning och hållbarhet genomfört ett analysarbete kring sociala hållbarhetsfrågor.

3.1.1 Analyser inom ramen för översiktsplanen

Inom ramen för översiktsplanen identifieras risker utifrån klimat och miljö, inte enkom utifrån Agenda 2030. Den översiktliga planeringen leds av en politisk styrgrupp och en projektledningsgrupp med samhällsbyggnadsstrateg, stadsarkitekt och översiktsplanerare, vars uppgift är att ta initiativ till kompletteringar av planen och samordna aktualitetsprövningen av planen. Arbetet inför gällande översiktsplan genomfördes 2011–2013. Till översiktsplanen finns även en miljökonsekvensbeskrivning men det uppges även finnas "ett behov av att utveckla analysen av de långsiktiga samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna". Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver kortfattat i vilken utsträckning planen förväntas medverka till eller motverka en utveckling som är hållbar ur ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

3.1.2 Vilka specifika hållbarhetsrelaterade risker finns identifierade inom kommunen?

I Kommunstyrelsens *verksamhetsplan för 2020* identifieras övergripande utmaningar för att nå en långsiktig hållbar utveckling under perioden 2020-2022.

Social hållbarhet

De risker eller utmaningar som redovisas i kommunstyrelsen verksamhetsplan för 2020 är:

- ▶ Kompetensbrist och kompetensförsörjning.
- ▶ Delaktighet och inflytande.
- ▶ Etablering av nyanlända.
- ▶ En god folkhälsa.

- ▶ Upplevd otrygghet¹².

I intervjuer noteras att kommunen har identifierat flera sociala hållbarhetsrisker kopplade till integration, trygghet och socioekonomiska förutsättningar. I kommunstyrelsens verksamhetsplan anges att "det finns ojämlikheter i hälsan, både vad gäller levnadsvanor och livsvillkor, mellan grupper och mellan olika delar i Södertälje kommun".

I kommunstyrelsens verksamhetsplan anges att "Kommunstyrelsen ska arbeta för att öka andelen invånare med eftergymnasial utbildning i syfte att säkerställa näringslivets behov av rätt medarbetare". Utbildningsnämnden uppges ha en särskilt viktig roll när det gäller att främja goda livsvillkor och ett jämlikt utbildningssystem.

Även valdeltagandet i kommunen uppges vara lågt. Kommunstyrelsen har ansvaret för att stärka delaktigheten och demokratiska inflytandet.

Ekologisk hållbarhet

De risker eller utmaningar som redovisas i kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2020 är:

- ▶ Miljö- och klimatarbetet. Kommunen växer och behöver samtidigt begränsa klimatförändringarnas omfattning, bland annat genom ett hållbart byggande.

I mål och budget framgår även att:

- ▶ Miljönämnden fick 1 mkr i investeringsmedel per år för att göra åtgärder enligt vattenplanen (exempelvis anlägga våtmarker för ökad biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan, hantera klimateffekter, rekreation och friluftsliv). Detta arbete avser förbättra vattenkvaliteten.

Därutöver noteras även i kommunens miljöbokslut för 2019 att kommunen har flera utmaningar kopplade till vattenkvalitet och luftkvalitet. Risken med att kommunen överskrider miljökvalitetsnormer och gränsvärden för luftföroreningar (PM10) är inte enbart ett lokalt problem utan även nationellt¹³. Utsläpp från transportsektorn bedöms påverka luftmiljön negativt. Kommunen har länge arbetat med frågan. Trots flertalet åtgärder från kommunens sida och vissa förbättringar har målen för luftkvaliteten inte nåtts. I intervjuer med kommunstyrelsens presidium beskrivs området som högst komplext med anledning av att flera transportunga verksamheter är förlagda i kommunen, samt att Europavägarna möts i kommunen. Detta gör att alla eventuella åtgärder kan få stor effekt på exportsektorn och de verksamheter som är förlagda inom kommunen.

Ekonomisk hållbarhet

- ▶ God hållbar ekonomi. Minskat arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad påverkar kommunens skattekraft och ekonomi.

¹² Vilken kommunen beskriver är oproportionerlig sett till faktisk brottslighet.

¹³ Överstiger luftkvaliteten gränsvärden an Sverige dras inför EU-domstolen och där fällas för att föroreningarna överskrider EU:s gränsvärden.

3.2 Åtgärder och aktiviteter

3.2.1 Åtgärder och aktiviteter i mål- och budget

Mål 1 Resultaten i förskolan, skolan och vuxenutbildningen ska förbättras

Kommunstyrelsen har prioriterat en satsning om att "etablera Södertälje som en växande och attraktiv högskoleort.". För detta ändamål anges det i kommunens delårsbokslut 2 2020 att KTH Södertälje växer med sex utbildningsprogram.

Flertalet av utbildningsnämndens aktiviteter för att uppnå målområdet sker inom ramen för *Plan för systematiskt kvalitetsarbete*. Nämnden beslutar årligen om prioriterade utvecklings- och förbättringsområden. Den 7 november 2019 godkände utbildningsnämnden plan för systematiskt kvalitetsarbete i förskola, grundskola, gymnasieskola för läsåret 19/20. Inom ramen för identifierade utvecklingsområden tydliggörs flera åtgärder som verksamheterna ska jobba med. Det handlar bland annat om åtgärder för att stärka kvaliteten i undervisning inom samtliga utbildningsformer (förskola, grundskola, särskola, gymnasieskola och vuxenutbildning), utbildning av specialpedagoger i grundskolan samt att lärare på fyra prioriterade grundskolor ges individuell handledning. Åtgärderna handlar om att utveckla rektorers ledarskap, stödja förstelärare och speciallärare i deras uppdrag, riktade lokala utvecklingsprojekt som t ex utveckla arbetssätt kring elevernas läsutveckling.

Mål 2 Medborgarna har inflytande och är delaktiga

Kommunstyrelsen har i Mål och budget för 2020 fått i uppdrag att se över kommunens demokratiarbete och komma med förslag på metoder för att öka valdeltagande, samhällsengagemang och social tillit. Den 28 januari 2020 tog kommunstyrelsen ett inriktningsbeslut till uppdrag om fördjupat demokratiarbete. Stadsdirektören gavs i uppdrag att ta fram ett förslag till dokument för kommunens arbete med demokratiutveckling.

Av kommunens delårsbokslut 2 2020 anges att "ett förslag på handlingsplan för demokratiutveckling [finns framtaget och] ska remitteras till berörda nämnder och råd under hösten 2020. Handlingsplanen ska beslutas i kommunstyrelsen i mars 2021".

Mål 6 Södertälje kommun minskar sina utsläpp och sin miljöbelastning och ger förutsättningar till medborgare och företag att kunna leva hållbart

Prioriterade satsningar för kommunstyrelsen uppges vara att utveckla miljö- och klimatarbetet, samt att ta fram stödmaterial till kommunkoncernen för att minska plastanvändningen.

I mål och budget 2020 avsattes 500 tkr till kommunstyrelsen för att stärka kommunens klimatarbete under 2020. Hållbarhetsutskottet beslutade den 5 mars 2020 om inriktningsmedel för förstärkt klimatarbete under 2020. Utskottet beslutade att avsatta medel skulle användas till insatser enligt nedan prioritering:

1. Kartläggning av utsläppskällor, konsekvensanalys inför revidering av miljö- och klimatprogram samt minskad plastanvändning.
2. Delfinansiering av projektet *Fossilfritt 2030 – Stockholms län*
3. Finansiering av processtöd för medborgardialog (inom ramen för revidering av miljö- och klimatprogrammet)

4. Finansiering av expertstöd för risk- och sårbarhetsanalyser inför framtagandet av en plan för ett förändrat klimat.

Mål 7 Södertälje kommun har en god ekonomisk hushållning

I samband med Mål och budget 2020-2022 beslutade kommunfullmäktige att ge samtliga nämnder ett effektiviseringskrav på 21,5 mnkr. Varje nämnd har tagit fram effektiviseringar på kort och lång sikt, vilka redovisas i delårsbokslut 2. Vidare finns det i mål- och budget fem indikatorer som följs upp för att ge en samlad bild av måluppfyllelsen. Dessa avser bland annat resultat, nettokoncernskuld och soliditet. Alla indikatorer kopplade till målet ges bedömningen bra i delårsbokslut 2 2020.

Vår uppföljning av ett urval av kommunstyrelsens samt granskade nämnders uppdrag och satsningar i mål- och budget 2020:

UPPDRAG	ANSVARIG	STATUS PER AUG 2020	VÅR BEDÖ MNING
Etablera Södertälje som en växande och attraktiv högskoleort	KS	KTH Södertälje växer och anordnar sex utbildningsprogram. Antal förstahandssökande har ökat.	●
Se över kommunens demokratiarbete och komma med förslag på metoder för att öka valdeltagande, samhällsengagemang och social tillit.	KS	Den 28 januari 2020 tog kommunstyrelsen ett inriktningsbeslut till uppdrag om fördjupat demokratiarbete.	●
- Utveckla miljö- och klimatarbetet - Ta fram stödmaterial till kommunkoncernen för att minska plastanvändningen	KS	Detta sker inom ramen för miljöbokslutet. Uppföljning sker gentemot de nationella miljömålen. Södertälje arbetar med att upprätta ett arbetssätt med klimatberäkning av indirekta utsläpp. Detta ska möjliggöra en utveckling av arbetet. En plastguide för klimatsmart användning och inköp är under framtagande och beräknas vara färdigställd under oktober månad.	●
Förstärkt klimatarbete (500 tkr)	KS	Hållbarhetsutskottet beslutade den 5 mars 2020 om inriktningsmedel för förstärkt klimatarbete under 2020, enligt fullmäktiges mål och budget.	●
Fortsätta samhällsplaneringen med sikte på nya och växande företag och 20 000 nya bostäder med en blandad och hållbar stadsmiljö med handel, samhällsservice,	Tekniska nämnden	Samtliga pågående exploateringsprojekt har resurssatts så att avtal kan tecknas och för att ledtider inför genomförandet minimeras. Förstärkning av resurser med avseende på verksamheter och byggprojektledning.	●

kollektivtrafik, infrastruktur och grönområden.			
Arbeta för långsiktig hållbar markanvändning	Tekniska nämnden	För tåtorterna arbetas det till exempel fram strukturplaner (byggnadsnämnderna) för att genomföra målen med en långsiktigt hållbar markanvändning.	
Fortsätta genomförandet av cykelplanen	Tekniska nämnden	Det löpande arbetet pågår och investeringsnivån på 20 mkr höjs fr.o.m. 2021 till 30 mkr för att genomföra cykelplanen.	
Arbeta utifrån det övergripande målet att barn och elever når de mål som finns för förskola respektive skolan. Alla beslut ska utgå från detta övergripande mål och genomföras med ett systematiskt kvalitetsarbete som är strategiskt och forskningsbaserat	Utbildningsnämnden	Nämnden fortsätter arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet, vilket omfattar alla verksamheter utom yrkeshögskolan.	

3.2.2 Åtgärder utifrån vad som framgår i miljöbokslut 2019

Miljöbokslut 2019 är en uppföljning av de mål som ingår i kommunens miljö- och klimatprogram för åren 2018–2021. I miljöbokslutet 2019 sammanfattas och redovisas kommunens lokala miljöarbete och åtgärder genomförda under året.

Det mål som i 2018-års miljöbokslut ej hade uppfyllts, men 2019 var uppfyllda är delmålet om att investera i elinfrastructuren och förnyelsebara drivmedel med tekniska nämnden som ansvarig nämnd. Under 2019 installerades totalt 38 laddplatser vid Telges huvudkontor. Kommunen har även ansökt om medel för projektet Fossilfritt 2030-Stockholms län.

För delmålet om luftkvaliteten påvisades fortsatt brister i miljöbokslutet. Tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden har ansvaret för luftkvaliteten. Miljönämnden är samordningsansvarig för målet. Det framgår att hastighetsplanen genomförs med sänkta hastigheter. Av miljöbokslutet för 2019 uppges att åtgärder har skett i form av sänkta hastigheter, förstärkt kollektivtrafik samt nya trafiklösningar för att fördela ut trafiken.

Överlag är det en förbättring av andelen mål som till fullo uppfyller målnivåerna i miljöbokslutet 2019, gentemot miljöbokslut 2018.

3.3 Bedömning

Det genomförs analyser inom ramen för mål- och budget samt miljö- och klimatprogrammet för att integrera Agenda 2030 i kommunens verksamheter. I och med mål- och budget samt kommunstyrelsens verksamhetsplan, har även väsentliga hållbarhetsrisker identifierats specifika för Södertälje.

Vi bedömer vidare att det finns ett pågående arbete för att genomföra samtliga aktiviteter och åtgärder rörande hållbarhet i mål- och budget för 2020. Miljönämnden fick 1 mkr i investeringsmedel per år för att göra åtgärder enligt vattenplanen. I mål och budget 2020 avsattes 500 tkr till kommunstyrelsen för att stärka kommunens klimatarbete under 2020. Hållbarhetsutskottet beslutade den 5 mars 2020 om inriktningsmedel för förstärkt klimatarbete under 2020. Därutöver framgår av miljöbokslut 2019 att det, överlag, är en förbättring av andelen mål som till fullo uppfyller målnivåerna i jämförelse med miljöbokslut 2018.

4 Uppföljning och rapportering

Kommunen genomför ingen särskild uppföljning av kommunens utfall i relation till de globala målen och Agenda 2030. Inom ramen för miljöbokslutet genomförs en uppföljning av de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande miljö- och klimat. Någon liknande uppföljning genomförs inte för de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande social hållbarhet.

4.1 Kommunövergripande uppföljning och åiterrapportering

Uppföljning av mål och strategier i mål- och budget 2020–2022 (med utgångspunkt i hållbar utveckling) sker på övergripande nivå i delårsrapport och årsbokslut. Uppföljningen av kommunfullmäktiges mål sker med hjälp av indikatorer. Vissa indikatorer är nämndspecifika. Kommunstyrelsen tar, i delårsrapporterna, del av status för särskilda uppdrag och åtgärder.

Delårsrapport per 31 augusti inkl. helårsprognos	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomisk uppföljning av driftverksamhet inkl. finansiell analys och helårsprognos - Uppföljning av investeringar - Prognos för God Ekonomisk Hushållning - Uppföljning av KF-mål - Ekonomisk rapport bolagskoncern 	KS oktober KF oktober
Årsredovisning per 31 december	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomisk uppföljning av driftverksamheten inkl. finansiell analys - Uppföljning av investeringar - Uppföljning av God Ekonomisk Hushållning - Uppföljning av KF-mål - Årsrapport bolagskoncernen - Uppföljning intern kontroll 	KS april KF april
Miljöbokslut per 31 december	- Miljö- och klimatprogram	KS april KF april

Bild från mål- och budget 2020–2022

Södertälje kommun är en av Sveriges Ekokommuner (beslut i fullmäktige). Varje år följs gröna nyckeltal upp och jämförs med andra kommuner. Miljö- och klimatprogrammet 2018–2021 följs upp årligen i ett miljöbokslut. Status för kommunens genomförande i relation till programmets mål redovisas i miljöbokslutet. De lokala miljö- och klimatmålen har bäring på 12 av de 17 globala målen. Uppföljningen beskriver det som nämnder och kommunala bolag har rapporterat in att de utfört. Miljöbokslutet tas upp i nämnderna, hållbarhetsutskottet såväl som kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen beslutade 2009 även att kommunen årligen ska redovisa ett barnbokslut för att följa barnkonventionen. Uppföljningen och redovisningen utgår ifrån ett antal indikatorer¹⁴ för god hälsa hos barn och unga. Enheten för utredning och hållbarhet ansvarar

¹⁴ Nyckeltalen kompletteras även med statistik från "Stockholmsenkäten" som besvaras av elever i regionens grundskola och gymnasiet.

för arbetet. Barnbokslutet redovisas till hållbarhetsutskottet och kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen tog i november 2019 del av 2018-års barnbokslut.

Avdelningen/enheten för utredning och hållbarhet fick i juni 2019 ett tilläggsuppdrag av hållbarhetsutskottet att ”inom ramen för folkhälsoprogrammet, se över möjligheten att införa en sammanhållen uppföljning av kommunens arbete med social hållbarhet.” I det folkhälsoprogram som var gällande 2015–2018 anges även att det ”finns fördelar att sammanföra uppföljningen av folkhälsoprogrammet med övriga sociala hållbarhetsfrågor som jämställdhet, trygghet, demokrati och våld i nära relationer i ett socialt hållbarhetsbokslut i likhet med det som görs i miljöbokslutet.”

I intervjuer framkommer att det finns ett behov av att samordna och utveckla ett centralt framtaget årshjul för när i tid kommunens alla planer och program följs upp. Detta hanteras nu, i stort, av respektive kontor.

4.1.1 Måluppfyllelse Agenda 2030 i miljöbokslut 2019

I tabellen nedan redovisas de mål inom Agenda 2030 som återfinns som nyckeltal i Kolada och som är kopplade till de lokala mål som kommunen har i miljö- och klimatprogrammet och som följs upp i miljöbokslutet¹⁵.

Av de 21 delmålen som presenteras i tabellen nedan placerar sig kommunen i tio fall som gröna (bästa 25 procenten), 10 fall som gula (mittersta 50 procenten) samt i ett fall som röd (sämsta 25 procenten) avseende *Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status*.

¹⁵ I Kolada följs de globala hållbarhetsmålen och rangordnas, i grönt/gult/rött, utifrån hur bra eller dålig kommunen är i jämförelse med andra.

Globalt mål	Globalt delmål	Resultat Södertälje kommun (år)	Resultat i jämförelse med andra kommuner: Grön (bästa 25 %) Gul (mittensta 50 %) Röd (sämsta 25 %)
2. Ingen hunger	Ekologiskt odlad åkermark	18 % (2018)	Gul
	Vattentäkter med vattenskyddsområde	60 % (2018)	Gul
6. Rent vatten och sanitet	Sjöar med god ekologisk status	47,1 % (2016)	Gul
	Vattendrag med god ekologisk status	0 % (2016)	Gul
	Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status	96 % (2016)	Röd
7. Hållbar energi för alla	Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor på värmeverk inom det geografiska området	89 % (2017)	Gul
	Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området	31 MWh/inv. (2017)	Gul
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Befolkning i kollektivtrafiknära läge	87,3 % (2017)	Grön
11. Hållbara städer och samhällen	Utsläpp till luft av kväveoxider (NO _x), totalt	12,1 kg/inv. (2017)	Gul
	Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom).	1,41 kg/inv (2017)	Grön
12. Hållbar konsumtion och produktion	Insamlat hushållsavfall totalt	389 kg/person (2018)	Grön
	Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling	41 % (2018)	Gul
	Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet	56 % (2018)	Grön
13. Bekämpa klimatförändringarna	Utsläpp till luft av växthusgaser	3,24 ton CO ₂ ekv/inv (2017)	Grön
	Miljöbilar i kommunorganisationen	29,3 (2018)	Gul
	Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området	17 (2018)	Grön
	Genomsnittlig körsträcka med personbil	789,9 mil/inv. (2018)	Grön
15. Ekosystem och biologisk mångfald	Skyddad natur totalt	8,8 % (2018)	Grön
	Skyddad natur land	7,2 % (2018)	Grön
	Skyddad natur hav	26,0 % (2018)	Grön
	Skyddad natur inlandsvatten	1,9 % (2018)	Gul

Bild från kommunens miljöbokslut 2019

4.2 Utbildningsnämnden

I utbildningsnämndens årsrapport följer nämnden upp implementeringen av kommunens styrdokument, bland annat kemikalieplanen bland förskolor och skolor. Av *Årsrapport 2019* framgår att förskolor och skolor arbetar aktivt att med att förmedla vikten av att värna om miljön vilket beskrivs i läroplanen. Att fortsätta utveckla undervisningens kvalitet beskrivs som en åtgärd för att kunna ge alla elever en likvärdig utbildning.

Fullmäktige har uttryckt att "resultaten i förskolan och skolan ska förbättras". I kommunfullmäktiges uppföljning baseras bedömningen på ett antal utvalda uppföljningsfaktorer i form av resultat och betyg, med utgångspunkt i utbildningskontorets planer för systematiskt kvalitetsarbete. Utbildningsnämnden får flera gånger under ett läsår en rapport om hur arbetet går kopplat till uppföljning av åtgärder och effekter inom prioriterade utvecklings- och förbättringsområden i planerna för systematiskt kvalitetsarbete. Den 13 mars 2020 tog nämnden del av muntlig information rörande åtgärder och effekter. Därutöver tar nämnden även del av en årlig uppföljning av enheternas resultat, kvalitet och ekonomi.

4.3 Tekniska nämnden

I nämndens årsrapport redovisas genomförda åtgärder under året. I årsrapporten redovisas även resultat från SCB:s årliga Nöjd Medborgar-Index gällande gång- och cykelvägar samt

gator och vägar. I årsrapporten följer nämnden även upp implementeringen av odlingsstrategin.

4.4 Bedömning

Kommunen genomför ingen särskild uppföljning av kommunens utfall i relation till de globala målen och Agenda 2030. Inom ramen för miljöbokslutet genomförs en uppföljning av de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande miljö- och klimat. Någon liknande analys och uppföljning genomförs inte för de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande social hållbarhet.

Vi ser positivt på att enheten för utredning och hållbarhet har fått ett tilläggsuppdrag om att se över möjligheten att införa en sammanhållen uppföljning av kommunens arbete med social hållbarhet.

Vi bedömer dock att det fortsatt finns ett behov av att utveckla en samordnad uppföljning av styrdokumenterna som rör det sociala hållbarhetsområdet. Detta kan även underlätta för kommunen att anpassa åtgärder och aktiviteter för att på ett tillräckligt sätt uppfylla de globala målen.

5 Sammanfattande bedömning

5.1 Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Svar
<p>Hur använder sig styrelser och nämnder av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete och integrera hållbar utveckling i sin kärnverksamhet?</p>	<p>Hur kommunen ska arbeta med hållbarhet är delvis formulerat i mål- och budget 2020-2022. Kommunen har ett större antal styrdokument kopplade till klimat- och miljöområdet. För miljö- och klimatfrågor har kommunen tydliggjort mål och ambitioner på ett tydligare sätt än för social hållbarhet. De samlade ambitionerna för miljö- och klimatområdet finns i huvudsak beskrivna i miljö- och klimatprogrammet. Det pågår ett arbete för att ta fram en ny folkhälsost strategi för 2021–2024, vilken delvis avser samla mål- och ambitioner för det sociala hållbarhetsområdet, med en tydligare koppling till Agenda 2030.</p> <p>Vi bedömer att det finns ett behov av översyn för att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.</p>
<p>Finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning med avseende på kommunens hållbarhetsarbete?</p>	<p>Ja. Kommunstyrelsen har ansvaret för att jämställdhet, demokrati, mångfald, folkhälsa, barns villkor och miljöfrågor beaktas på alla nivåer i kommunen. Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott har till uppgift att följa, bereda och ta initiativ i övergripande och strategiska hållbarhetsfrågor. Kommunstyrelsens kontor ansvarar för uppföljning, analys och kontroll i syfte att säkra verkställandet av fullmäktiges beslut. Kontoret har även ett särskilt ansvar för demokrati- och mångfaldsfrågor.</p> <p>Miljönämnden har ett särskilt ansvar för miljö- och hälsoskyddsfrågor och utför den lagstadgade tillsynen. Miljönämnden ansvarar även för delar av den ekologiska hållbarheten, förvaltning av kommunens skogar, skyddad natur och samordning av vattenförvaltningen samt, naturskolan. Tekniska nämnden ansvarar för exploatering, miljöfrågor kopplat till trafiken samt väghållning.</p> <p>Utbildningsnämnden ansvarar för utbildningsområdet, vilken utgör en kärna för kommunens arbete med social hållbarhet. Kostenheten, under utbildningsnämnden, arbetar även med ekologisk och säsongsanpassad mat i skolans verksamheter.</p>

<p>Vilka analyser har gjorts för att identifiera specifika områden kommunen samt styrelser och nämnder behöver arbeta med för att uppfylla agenda 2030?</p> <p>Vilka specifika hållbarhetsrelaterade risker finns identifierade i respektive styrelse/nämnd?</p>	<p>Utöver mål- och budgetprocessen genomförs analyser inom ramen för de olika programmen. Inom ramen för framtagandet av ett nytt folkhälsoprogram har enheten för utredning och hållbarhet genomfört ett analysarbete. Analys och uppföljning sker även årligen inom ramen för miljö- och klimatprogrammet med miljöbokslut utifrån Agenda 2030. Risker kopplade till klimat bedöms även inom arbetet med handlingsplanen för klimatanpassning.</p> <p>Identifierade hållbarhetsrelaterade risker rörande kommunen avser bland annat:</p> <p>Delaktighet och inflytande, etablering av nyanlända, en god folkhälsa och jämlik utbildning, förstärkt upplevd trygghet.</p> <p>Hållbart byggande, en god luftkvalitet.</p> <p>God ekonomisk hushållning.</p>
<p>Har styrelse och nämnder gjort värdering och prioritering av vilka områden som är mest väsentliga utifrån lokala förutsättningar?</p>	<p>Ja. I mål- och budget, verksamhetsplaner samt utbildningsnämndens plan för systematiskt kvalitetsarbete.</p>
<p>Har kommunstyrelsen och nämnderna säkerställt tillräckliga åtgärder/aktiviteter för att uppnå målen?</p>	<p>Ja, i huvudsak. Det finns förutsättningar som försvårar kommunens arbete med att uppnå flera nationella mål, bland annat vad gäller luftkvaliteten. Vi bedömer däremot att det genomförs åtgärder som säkerställer ett tillräckligt arbete med ambition om att uppnå fullmäktiges mål, såväl som mål inom ramen för de olika styrdokumenterna.</p>
<p>Följs måluppfyllelsen och genomförda åtgärder/aktiviteter upp av kommunstyrelsen sammantaget och vidtas åtgärder utifrån resultaten?</p>	<p>Delvis. Kommunen genomför ingen separat uppföljning av kommunens utfall i relation till samtliga globala målen och Agenda 2030. Inom ramen för miljöbokslutet genomförs en uppföljning av de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande miljö- och klimat. Någon liknande analys och uppföljning genomförs inte för de mål i Agenda 2030 som är kopplade till nyckeltal rörande social hållbarhet. Enheten för utredning och hållbarhet har däremot fått ett tilläggsuppdrag om att se över möjligheten att införa en sammanhållen uppföljning av kommunens arbete med social hållbarhet.</p> <p>Uppföljning av mål och strategier i mål- och budget 2020–2022 (med utgångspunkt i hållbar utveckling) sker på övergripande nivå i delårsrapport och årsbokslut.</p> <p>Uppföljningen av programspecifika mål och prioriteringar sker inom ramen för respektive styrdokument eller projekt.</p>

5.2 Sammantagen bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen och berörda nämnder, i huvudsak, har tillräckliga strukturer och förutsättningar för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges

hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030. Det finns en tydlig ansvarsfördelning för hållbarhetsområdet. Vi ser positivt på att kommunen har ett aktivt hållbarhetsutskott. Det genomförs analyser inom ramen för mål- och budget samt miljö- och klimatprogrammet för att integrera Agenda 2030 i kommunens verksamheter. I och med mål- och budget samt kommunstyrelsens verksamhetsplan, har även väsentliga hållbarhetsrisker identifierats specifika för Södertälje.

Vi bedömer däremot att det finns ett behov av översyn för att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.

Vi bedömer vidare att det finns ett behov av att utveckla en samordnad uppföljning av styrdokumentet som rör det sociala hållbarhetsområdet. Detta kan även underlätta för kommunen att anpassa åtgärder och aktiviteter för att på ett tillräckligt sätt uppfylla de globala målen.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen:

- ▶ Genomför en översyn av styrdokumentet inom hållbarhetsområdet med syfte att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.
- ▶ Systematiserar och utvecklar en mer samordnad uppföljning av styrdokumentet inom det sociala hållbarhetsområdet.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen, tekniska nämnden och utbildningsnämnden:

- ▶ Fortsätter arbetet med att genomföra samtliga aktiviteter i mål- och budget rörande hållbarhetsområdet.

Södertälje den 5 november 2020

Madeleine Gustafsson

EY

Outi Alestalo

EY

Källförteckning

Intervjuade:

- ▶ Kommunstyrelsens presidium
- ▶ Stadsdirektör
- ▶ Kanslichef
- ▶ Budgetchef
- ▶ Utredare, enheten för utredning och hållbarhet
- ▶ Miljöstrateg, enheten för utredning och hållbarhet
- ▶ Miljöchef, Telge AB
- ▶ Koncernkoordinator, Telge AB
- ▶ Ordförande, utbildningsnämnden
- ▶ Utbildningsdirektör
- ▶ Ordförande, tekniska nämnden
- ▶ Miljöchef

Dokument:

- ▶ Översiktsplan 2013–2030
- ▶ Mål och budget 2020–2022
- ▶ Miljö- och klimatprogram 2018–2021
- ▶ Folkhälsoprogrammet 2015–2018
- ▶ Folkhälsopolicy
- ▶ Mångfaldspolicy
- ▶ Tekniska nämndens Årsrapport 2019
- ▶ Utbildningsnämndens Årsrapport 2019
- ▶ Kommunstyrelsens Årsrapport 2019
- ▶ Vattenplan 2018
- ▶ Pollineringsplan 2020–2022
- ▶ Odlingsstrategi 2018–2030
- ▶ Cykelplan 2019
- ▶ Kemikalieplan 2019–2021
- ▶ Plan för systematiskt kvalitetsarbete, förskola
- ▶ Plan för systematiskt kvalitetsarbete, grundskola
- ▶ Plan för systematiskt kvalitetsarbete gymnasieskola
- ▶ Förslag till folkhälsostrategi
- ▶ Barnbokslut 2018
- ▶ Kommunens handlingsplan mot våld i nära relation
- ▶ Inriktningsbeslut till uppdrag om fördjupat demokratiarbete, hållbarhetsutskottets protokoll
- ▶ Inriktningsbeslut till uppdrag om fördjupat demokratiarbete, hållbarhetsutskottets protokoll
- ▶ Strategi mot nedskräpning
- ▶ Verksamhetsplan 2020, Kommunstyrelsen
- ▶ Verksamhetsplan 2020, Utbildningsnämnden
- ▶ Verksamhetsplan 2020, Tekniska nämnden